

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna

Årsredovisning
och verksamhetsberättelse 2023

Bk6zA75j6-SJAzRm9s6

Innehåll

Inledning	3
Uppdrag	4
Resultatredovisning bevarande	5-19
Samlad resultatbedömning	5-9
Redovisning per avdelning	10
Avdelningen Konservering Papper	10-13
Avdelningen Konservering Metall/Arkeologi	14-15
Avdelningen Digital Bild	16-19
Kunskapsuppbyggnad och samverkan	20
Övriga riktlinjer	21
Miljöredovisning	21
Styrelse, ledning	22
Personal, hälsa och arbetsmiljö	22
Årsredovisning	24-30
Förvaltningsberättelse	24-25
Flerårsöversikt	26
Resultaträkning	26
Balansräkning	27
Tilläggsupplysningar	28
Noter	28-29
Underskrifter	30

Inledning

Verksamhetsberättelsen för 2023 sammanfattar resultat och viktiga händelser under året. Utifrån årsredovisningen, den årliga enkätundersökningen och dialogen med institutionerna är min samlade bedömning att verksamhetsresultatet fortsatt är bra.

Från och med den 12 oktober har Johan Antti, Länsstyrelsen Norrbotten, avgått som ordförande efter lång och trogen tjänst. Johan har på ett förtjänstfullt sätt tjänstgjort som stiftelsens ordförande sedan 2011 och jag vill å Föremålsvårdens och styrelsens vägnar framföra mitt hjärtligaste tack till Johan för alla insatser för stiftelsen. Till ny ordförande har regeringen utsett Katarina Ljunggren, länsråd i Norrbottens län. Vidare har styrelsen under året utsett styrelseledamot Karin Åström Iko, riksarkivarie, till vice ordförande. Jag ser med tillförsikt fram emot samarbetet med dem. När det gäller Föremålsvårdens nya lokaler så har flytten änyo blivit försenad och enligt senaste beskedet från LKAB så är flytten försenad cirka ett år, det vill säga till början av 2025. I och med förseningen och de pågående deformationerna från gruvbrytningen har styrelsen begärt att få regelbundna inspektioner av nuvarande lokaler i syfte att försäkra sig om att lokalerna inte blir ett arbetsmiljöproblem i väntan på flytten. Det pågående arbetet i arbetsgruppen för hållbara transporter, som initierats av en av Föremålsvårdens avdelningschefer, röner fortsatt ett stort intresse bland olika aktörer. Arbetet har visat på ett behov av en större tydlighet vad gäller transporttjänster och ett behov av att utveckla beställarkompetensen. Målet för 2024 är att arbetsgruppen ska kunna konkretisera kravspecifikationer för olika transportnivåer.

Sedan 2022 har Riksantikvarieämbetet arbetat med att ta fram en nationell strategi för digitalt kulturarv och under hösten deltog Föremålsvårdens ledningsgrupp på en strategidag i Luleå där detta diskuterades. Det är tydligt att digitaliseringen inom kulturarvsområdet är och kommer att vara en mycket viktig fråga under lång tid framöver. Med tanke på den samlade erfarenheten och kompetensen som finns på Föremålsvården vill jag lyfta fram viljan och förmågan hos Stiftelsen att vara en del av planeringen av den framtida digitaliseringen, men också av själva genomförandet. En ytterligare fråga som röner allt större intresse är kulturarvets behov av beredskapsåtgärder. En stärkt beredskapsplanering för kulturarvet är en av Riksantikvarieämbetets prioriteringar och MSB lyfter behovet av samordning och gemensam metodutveckling mellan aktörer inom kulturarvssektorn. Kulturarv finns numera också med på MSB:s lista över viktiga samhällsfunktioner som anses nödvändiga för samhället både vid kris och krig. Som en konsekvens kommer det att bli viktigt att utveckla Stiftelsens kompetens inom området.

I väntan på nya lokaler har Föremålsvården mycket medvetet hållit igen vad gäller återbesättningen av vakanta tjänster, vilket självfallet har påverkat den totala verksamhetsvolymen under det gångna året. Det positiva med återhållsamheten är att vi har lyckats skapa ett ekonomiskt överskott som gör att vi med egna medel kommer att kunna finansiera nödvändiga investeringar i de nya lokalerna. Med tanke på den kommande uppgraderingen av Stiftelsens fysiska förutsättningar och det kunnande som finns i organisationen så är det min bedömning att Stiftelsen i de nya lokalerna kommer att stå stark och också i framtiden vara en långsiktig resurs inom kulturarvsområdet.

Lars Bäckström
direktör

Uppdrag

Stiftelsen Föremålsvård har sitt uppdrag dels i form av stadgar dels också från regeringen i form av riktlinjer.

RIKTLINJER FRÅN REGERINGEN

Statens bidrag till Stiftelsen Föremålsvård
ska användas i enlighet med de ändamål för verksamheten som anges i stadgarna för Stiftelsen Föremålsvård.

Bevarande

Stiftelsen Föremålsvård ska effektivisera och utveckla arbetet med vård och konservering av föremål samt vård och digitisering av bilder och dokument.

Kunskapsuppbyggnad

Stiftelsen Föremålsvård ska öka kunskapen inom sitt verksamhetsområde, bland annat genom att verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor.

Samverkan

Stiftelsen Föremålsvård ska samverka med andra aktörer för att utveckla verksamheten. I detta ingår att verka för att ideella organisationer och andra delar av det civila samhället involveras.

Kulturarvs-IT

Stiftelsen Föremålsvård ska redovisa antalet arbetsledare samt antalet anställda med lönebidrag inom ramen för Kulturarvs-IT.

UPPDRAG

Samråd avseende vård- och konserveringsfrågor

Stiftelsen Föremålsvård ska samråda med Riksantikvarieämbetet i myndighetens uppdrag som nationell samordnare av vård- och konserveringsfrågor inom kulturarvssektorn.

Redovisning till regeringen

Resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer utvecklats med avseende på kvalitet, volym, intäkter och kostnader.

Stiftelsen Föremålsvård ska särskilt redovisa; antalet konserverade och restaurerade föremål, antalet digitiserade bilder och dokument och antal registrerade poster. Av redovisningen ska även framgå från vilka samlingar som bilder och dokument kommer ifrån. Redovisningen ska vidare innehålla en förteckning över uppdragsgivare under året. Dessutom ska använda metoder och effekterna av verksamheten analyseras.

Därutöver ska Stiftelsen Föremålsvård redovisa intäkter av sponsring och intäkter av bidrag vid sidan av det ordinarie årliga statliga bidraget, med fördelning mellan statliga bidrag, bidrag från mellanstatliga organ respektive icke statliga bidrag samt uppnådda resultat av samverkan med andra aktörer.

STIFTELSENS STADGAR

Stiftelsens ändamål är att bedriva vård och konservering av museiföremål, böcker och arkivalier samt digitisering av fotografiskt material och dokument. Det åligger Stiftelsen Föremålsvård särskilt att; bedriva arkeologisk metallkonservering samt papperskonservering och erforderlig bokbinderiverksamhet. Medverka i vården och digitiseringen av de centrala kulturarvsinstitutionernas samlingar. Samarbeta och samråda med museer, bibliotek, arkiv, statliga och kommunala myndigheter, kulturinstitutioner, organisationer och enskilda som är verksamma inom stiftelsens verksamhetsområden. Samt sörja för metodutveckling och vidareutbildning inom verksamhetsområdet.

Resultatredovisning bevarande

SAMLAD RESULTAT- BEDÖMNING

Stiftelsen Föremålsvård ska enligt riktlinjerna redovisa hur verksamhetens prestationer har utvecklats med avseende på kvalitet, volym, intäkter och kostnader. Stiftelsens använda metoder samt effekterna av verksamheten ska också analyseras i redovisningen.

Nedan redovisas kvalitet, använda metoder samt effekterna av verksamheten. När det gäller intäkter och kostnader finns denna redovisning under den finansiella redovisningen och när det gäller volym-prestationer finns uppgifterna redovisade i tabell-form under respektive avdelning.

I vilken utsträckning uppfyller Stiftelsen Föremålsvård institutionernas krav på kvalitet

Kundupplevd kvalitet mäts med en webbaserad enkät samt genom dialog med respektive institution. I enkätundersökningen bedömer institutionerna kvalitén genom att, på en femgradig skala, ta ställning till olika påståenden om Föremålsvårdens verksamhet.

Analys av använda metoder

Analys av arbetsmetod sker i en jämförelse med nationella och internationella kulturarvs-institutioner. Bedömningen görs utifrån erfarenhets-utbyte och diskussioner i olika nätverk, nationellt och internationellt.

Effekterna av verksamheten

Bedöms genom hur verksamheten vid Stiftelsen Föremålsvård bidrar till tillgängliggörandet, forskningen och det långsiktiga bevarandet. Effekterna utvärderas utifrån dialog med respektive uppdragsgivare.

KVALITET

Den webbaserade enkäten skickades via mejl till de institutioner som Föremålsvården arbetat med under året. Enkäten skickades till 18 respondenter och 18 svar erhöles. I enkäten ombads institution-erna att ta ställning till 19 påståenden om Föremåls-vårdens verksamhet. Institutionerna angav, på en femgradig skala, i vilken utsträckning de instämmer

med respektive påstående, där 1 betyder ”instämmer inte alls” och 5 betyder ”instämmer helt”. Det sammanvägda medelvärdet av svaren blev 4,7, vilket visar att institutionerna är mycket nöjda med kvalitén på det arbete som Föremålsvården utför. Resultatet bekräftas också i den muntliga dialogen med institutionerna. Det område i enkäten som fått ett något sämre omdöme än de övriga handlar, liksom tidigare år, om transporter. Transportfrågan är ett område där Föremålsvården genom chefen för avdelningen konservering papper fortsatt deltar i ett pågående utvecklingsarbete.

Med utgångspunkt i resultatet från enkätundersökningen och den information som framkommit i samtal som förts med respektive institution, så anser Stiftelsen Föremålsvård att kvalitén på verksamheten totalt sett är bra och att arbetet med att utveckla transportererna även fortsatt kommer att vara betydelsefullt.

ANALYS AV ANVÄNDA METODER

Generellt kan sägas att Stiftelsens arbete följer metoder och förhållningssätt som är rådande inom bevarande av materiellt kulturarv.

Vid avdelningen för konservering papper har arbetet gentemot Kungliga biblioteket avseende omläggning och katalogisering av Fa-samlingen, fotografier i A-format, fortlöpt enligt samma rutiner som föregående år, vilket har fungerat bra. De nya transportlådorna i två våningar, som ritades tillsammans med Kungliga biblioteket och togs i bruk under våren 2022, har fungerat bra. Lådorna är dubbelt så höga som tidigare lådor för att minska temperatursvängningar och antalet transporter, vilket också gör att transportererna kan ske när utomhusklimatet är gynnsamt. Mätningar i transportlådorna visar också på en mer stabil relativ fuktighet jämfört med tidigare transportlådor.

På beställning av Riksarkivet har avdelningen för konservering papper under våren plangjort en mindre mängd kartor enligt en rutin som Riksarkivet utarbetat och som innehåller en metod som kallas hard soft sandwich¹, vilken har fungerat bra. Om det finns behov kan Riksarkivet komma att skicka mer material när avdelningen kommit i ordning i nya lokaler.

forts, nästa sida

¹Homburger, Hildegard; Korbel, Barbara (1999): *Architectural Drawings on Transparent Paper, Modifications of Conservation Treatments*, The American Institute for Conservation, The Book and Paper Group Annual, Vol. 18. P. 25-33. Tillgänglig online <https://cool.culturalheritage.org/coolaic/sc/bpg/annual/v18/bp18-06.htm#n2> [hämtad 2024-01-11].

Avdelningschefen på avdelningen konservering papper har vidare fungerat som projektledare i ett projekt i Grängesberg på uppdrag av Kungliga biblioteket. Projektet, som handlade om tillvaratagandet av film, omfattade utformande av ett åtgärdsprogram, en veckas praktiskt genomförande tillsammans med Kungliga bibliotekets personal och en slutrapport. Allt arbete, förutom den praktiska arbetsveckan, utfördes på distans med hjälp av digitala möten och sammanställande av rapporter i programvaran Affinity, vilket möjliggjorde hantering av stora bilder som illustrerade projektet. I dialogen med Kungliga biblioteket under och efter projektet kan konstateras att arbetet har fungerat mycket bra.

När det gäller avdelningen metall/arkologi består konserveringsprocessen av flera delar, såsom fotografering, röntgendokumentation, materialanalys, frampreparering, kloridextraktion och ytbehandling. Inom dessa områden sker en kontinuerlig utveckling och avdelningens personal följer denna löpande genom informationssökning och nätverkande. Utvecklingsarbetet med avdelningens kloridurlakning har fortsatt under året och har bidragit till en effektivisering och minskad resursförbrukning. En ökad användning av natriumhydroxidbad har till exempel minskat vatten- och energiförbrukningen.

Vad gäller Stiftelsen Föremålsvårds arbete med digitisering så fortlöper arbetet, precis som föregående år, med utgångspunkt i de internationellt fastställda standarderna ISO 3664 samt ISO 12646, som handlar om lokalernas utformning och utrustningens kvalitet. I dialog med beställarna fastställs för varje projekt en kravspecifikation med information om bland annat filernas kvalitetsnivå, leveransmetod och filnamn. I framtagandet av kravspecifikationen framkommer behov som ibland kan röra sig mellan olika standarder. Miniminivån på filkvaliteten ligger på ISO 19264-1, men ofta digitiserar Föremålsvården med högre kvalitetsnivåer, oftast motsvarande FADGI:s 3 Star och Metamorfoze Light. Med de metoder som används kan original upp till A0+-storlek digitiseras med indikatorn ”bra”.

Mot bakgrund av det erfarenhetsutbyte som ägt rum, nationellt och internationellt, och de samtal som förts med respektive institution anser Stiftelsen Föremålsvård att använda metoder kontinuerligt utvärderas och utvecklas.

EFFEKTERNA AV VERKSAMHETEN VID STIFTELSEN FÖREMÅLSVÅRD

I återkommande samtal med institutionerna framhålls betydelsen av Stiftelsen Föremålsvård som resurs för konserveringsinsatser, bevarande och tillgängliggörande av statliga samlingar; detta i syfte att säkerställa det materiella kulturarvets långsiktigt hållbara utveckling. Stiftelsen Föremålsvård spelar även fortsättningsvis en viktig nationell roll i bevarandet och tillgängliggörandet av det gemensamma kulturarvet. Genom stiftelsens konservering och digitisering blir föremål och arkivhandlingar tillgängliga, inte bara för allmänheten utan även för kulturarvsforskningen. Digitiseringen minskar också hanteringen av fysiskt material, vilket i sin tur främjar bevarandet.

Inom ramen för Nätverk för Samlingsförvaltning i Norr² anordnades en fortsättning på den digitala träffen ”Konservatorsbehovet i norr” 2022, på temat Samlingsförvaltningsplan³. Efter tips från Riksantikvarieämbetet bjöds Linda Svensson, chef för Vadsbo museum i Mariestad, in för att dela sina erfarenheter från skapandet av en samlingsförvaltningsplan. Träffen modererades av avdelningschef på konservering papper, som även skrev en sammanfattning som delades med nätverket och Riksantikvarieämbetet. Kortfattat framkom att en samlingsförvaltningsplan bör vara konkret och tydlig och formellt antagen av museihuvudmän, eftersom samlingsförvaltningen kräver långsiktiga prioriteringar och strategier. Genom engagemang i Nätverk för Samlingsförvaltning i Norr bidrar Föremålsvården till att frågor kring samlingsförvaltning i norra Sverige belyses och främjas. Föremålsvårdens kontakter inom den norra regionen och med Riksantikvarieämbetet skapar en möjlighet att belysa och kommunicera behov och nuläge inom museal samlingsförvaltning även i norra Sverige.

Den digitala nätverksträffen på temat ”Konservatorsbehovet i norr” (2022), har medfört att en konservator har anlitats av Kiruna kommun i syfte att montera flyttad konst i kommunens nya gymnasieskola, där också avdelningen konservering papper bistod kommunen med råd i processen och tillfällig förvaring av konstverket.

2021 initierade avdelningschefen för konservering papper en nationell arbetsgrupp för transporter inom ramen för Nordiska konservatorsförbundet Sverige (Transportgruppen). Transportgruppens arbete under

²Nätverket initierades i samband med Riksantikvarieämbetets Samlingsforum 2021, för samverkan och kunskapsutbyte i en museal kontext i Norrbotten/ norra Sverige. I nätverket ingår idag Silvermuseet, Norrbottens museum, Ajtte Svenskt fäjl- och samemuseum, Försvarsmuseet Boden, Friluftsmuseet Hägnan och Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna.

³Samlingsförvaltning omfattar enligt Riksantikvarieämbetet alla de aktiviteter och arbetsuppgifter som har att göra med skötseln av ett museums samling. Samlingsförvaltning är också det sätt som en organisation väljer att planera, strukturera, utföra, utveckla, följa upp och kommunicera arbetet med samlingen i syfte att nå verksamhetens mål.

*Nordiska konservatorsförbundet Sverige höll sitt årsmöte i Kiruna i maj 2023, här på studiebesök på Föremålsvården.
Foto: Lisa Swedberg*

2022 landade i att det, när det gäller transporter, finns ett behov av ökad beställarkompetens, tydliga kravspecifikationer och att transportbranschen kan erbjuda olika transportnivåer för konst och kulturarv. Under 2023 utarbetade arbetsgruppen förslag på transportnivåer som också diskuterades i en workshop på Riksantikvarieämbetets Samlingsforum. Transportgruppens arbete med nivåer och kravspecifikationer kommer att fortsätta under 2024.

Avdelningschefen för konservering papper har, under ledning av Riksantikvarieämbetet och tillsammans med bland annat representanter från Nationalmuseum och Moderna museet, deltagit i utformandet av ett förslag på en fem veckors fortbildningskurs på yrkeshögskolenivå inom föremålshantering. Kursen riktar sig till personer som arbetar på museer eller i andra berörda branscher, däribland transportfirmor. Ambitionen är att genom ett kunskapslyft främja en gemensam nomenklatur och kunskapsbas för att bygga en nationellt mer enhetlig kompetens inom området föremålshantering. Syftet är även att bättre kunna tillgängliggöra konst och kulturarv i hela Sverige på ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart sätt.

Bakgrunden till avdelningschefens deltagande i utformande av kursen är att transportgruppen återrapporterat till Riksantikvarieämbetet att deras arbete tyder på att det finns ett behov av ökad kunskap hos beställare och utförare av transporter.

En ytterligare effekt av transportgruppens arbete är att den museala transportfirman MTAB nu visar ökat intresse av att köra museala transporter även till norra Sverige utan att anlita underleverantörer. För att det ska vara ekonomiskt hållbart krävs dock en samordning av transporterna till norra Sverige. En lösning för bättre transporter skulle kunna vara att Nätverk för Samlingsförvaltning i Norr tillsammans med MTAB kommer överens om ett visst antal transporter till norra Sverige som möjliggör ett tillräckligt kundunderlag. En annan lösning skulle kunna vara att beställare av transporttjänster, genom nätverket, ställer krav på att befintliga transportföretag höjer sin kompetensnivå genom att gå den planerade fortbildningskursen inom föremålshantering.

Under hösten anlitade Föremålsvården Lisa Nilsen, Kulturvård AB för att hålla en kurs för personalen i samordnad skadadjuerskontroll (IPM). En plats på kursen erbjöds även till en projektledare

forts, nästa sida

vid Jukkasjärvi hembygdsgård i syfte att, i enlighet med Föremålsvårdens riktlinjer, samverka med ideella organisationer. När Stiftelsen kommunicerade kursen till övriga museer i Nätverk för Samlingsförvaltning i Norr medförde det att ytterligare två museer anlitade Lisa Nilsen för att hålla samma kurs. I samband med besöket från Lisa Nilsen anordnades även ett studiebesök till Jukkasjärvi kyrka och Kiruna kyrka under ledning av ansvarige för kyrkliga inventarier i Jukkasjärvi församling. Genom Föremålsvårdens kommunikation av aktiviteter inom verksamhetsområdet stärks och främjas även andra samlingsförvaltande institutioner i Norrbotten.

Som Föremålsvården tidigare konstaterat så finns det få privata konservatorsfirmor i Norrbotten. Föremålsvården har därmed en viktig uppgift att fylla genom att på olika sätt samverka och rådgöra för att sprida kunskap om konservering och belysa vikten av bevarande- och konservatorsfrågor i norra Sverige. Detta implementerades i praktiken i samband med att Hietaniemi kyrka i Övertorneå brann ner till grunden natten till 26 september. Avdelningschefen för konservering papper blev uppringd av församlingen dagen efter och kunde, genom kontakt med Norrbottens museum, Länsstyrelsen, Stiftet, privata konservatorsfirmor och Riksantikvarieämbetet, säkerställa att en grupp för restvärdesräddning av kyrkliga inventarier bildades. Tack vare en effektiv samverkan kunde två privata konservatorer resa till kyrkan redan 29 september och omhändertaga blöta inventarier som församlingen räddat. Insatsen genererade en nominering till priset Bevara mig väl som är ett kulturvårdspris som instiftades 2017 av NKF-S i syfte att uppmärksamma framstående insatser inom kulturvården och stärka intresset för bevarande. I Föremålsvårdens geografiska verksamhetsområde bidrar Stiftelsen till att synliggöra konservatorsbehovet och frågor kring bevarande och konservering av kulturarv, vilket i sin tur främjar ett hållbart bevarande och tillgängliggörande av hela Sveriges kulturarv.

När det gäller avdelningen metall och arkeologi så stöttar Stiftelsen Föremålsvård Statens historiska museer i deras arbete med att förvalta, vårda, bygga kunskap om och tillgängliggöra det materiella kulturarv som ingår i myndighetens samlingar. Bevarandeinsatser, inklusive tillhörande fotografering och dokumentation, bidrar till kulturarvsinstitutionernas mål att uppnå relevanta och hållbara verksamheter. Insatserna kan minska behoven av extra resurskrävande förvaring.

Tillsammans med konserveringsdokumentation kan bevarandeinsatserna även utöka institutionernas användning av föremål/foto/arkivhandling och göra dem mer tillgängliga, till exempel digitalt, inom forskning eller i andra aktiviteter.

Avdelningen digital bild bistår beställarna med digitisering av till största delen analogt fotografiskt material, men även dokument i större format som affischer och ritningar. Eftersom standarder för långtidsförvaring av fotografiskt material har förändrats under åren så bistår avdelningen även en hel del med omläggning (fotografier avlägsnas från befintliga omslag och läggs om i kuvert/påsar och arkivboxar) i samband med digitiseringen. De bildfiler och registrerade poster som levereras till beställarna tillhandahålls i olika former beroende på beställarnas olika lösningar. De bildfiler vars rättsliga skydd är utgången eller med överenskommelser som gör det lämpligt med webpublicering, kan visas på särskilda webbplatser som till exempel Riksarkivets Nationell arkivdatabas (NAD) eller biblioteks-databasen LIBRIS. Användarna av databasen Primus publicerar på den samlande sajten Digitalt museum⁴, men många använder även samsöks-tjänsten Kringla.nu⁵, som förvaltas av Riksantikvarieämbetet, men även den europeiska samlingstjänsten Europeana⁶ används. Publicering i tryckt form, som böcker, tidskrifter och utställningar är andra exempel där kulturarvet i bildform bevaras och tillhandahålls.

Totalt sett resulterade också Föremålsvårdens engagemang inom verksamhetsområdet i att Nordiska konservatorsförbundet Sverige valde att hålla sitt årsmöte i Kiruna i maj 2023.

Sammantaget är bedömningen att effekterna av verksamheten vid Stiftelsen Föremålsvård är av betydelse för tillgängliggörandet och det långsiktiga bevarandet av kulturarvet. Den samlade bedömningen är att effekterna av verksamheten är bra och att potentialen för utveckling genom samverkan är fortsatt stor.

⁴ <http://digitaltmuseum.se>

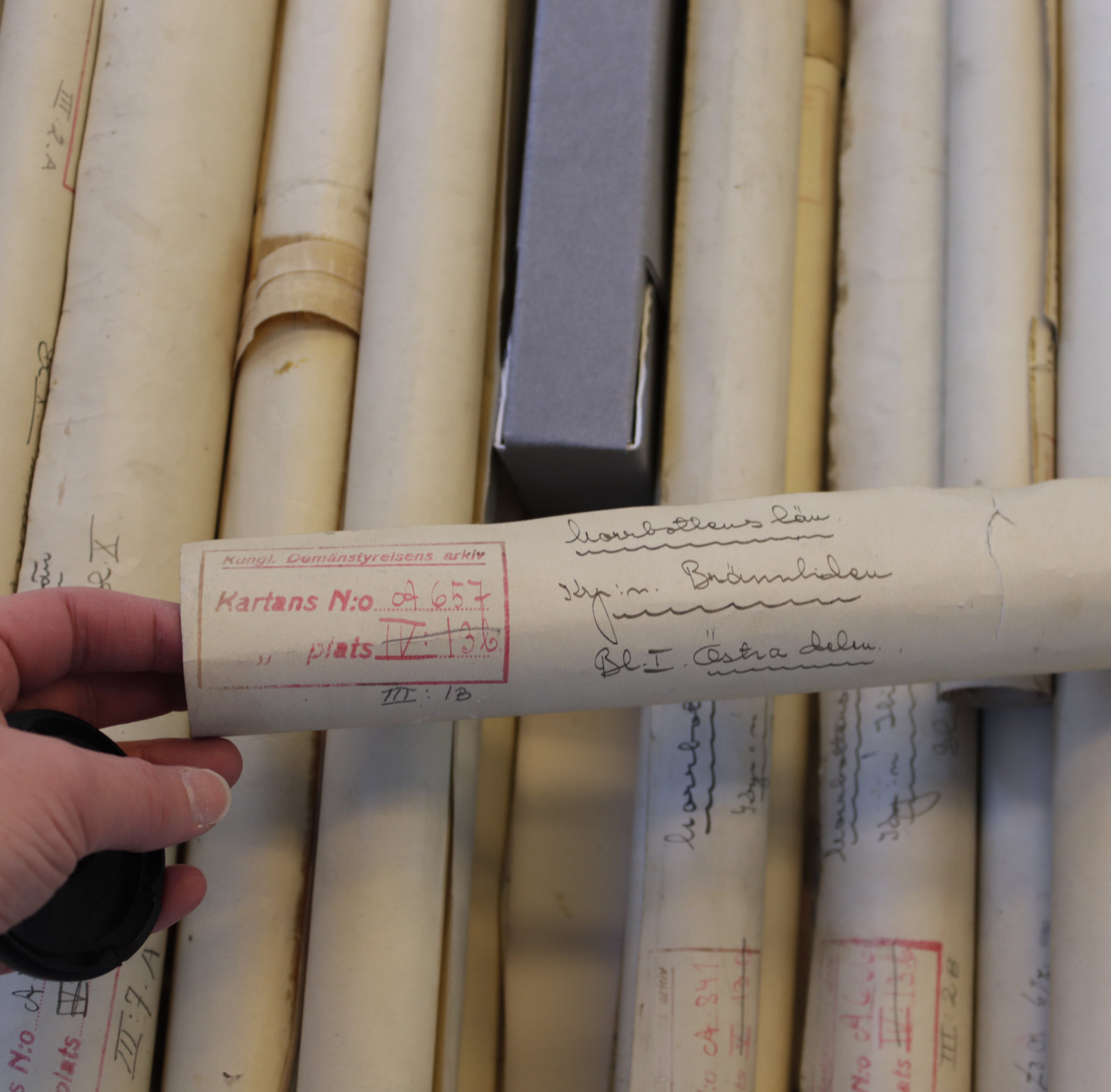
⁵ <http://www.kringla.nu>

⁶ <http://www.europeana.eu>

*Boklus, pälsängar och silverfisk.
I november deltog Föremålsvårdens
anställda i en kurs i samordnad
skadedjurskontroll med Lisa Nilsen,
Kulturvård AB.
Foto: Carolina Gustafsson*

Bk6zA75j6-SJAzRm9s6

På beställning av Riksarkivet har avdelningen för papperskonservering plangjort kartor enligt en rutin som Riksarkivet fastställt.
Foto: Lisa Swedberg

Redovisning per avdelning

Konservering papper

Första halvan av verksamhetsåret utmärktes av nedtrappning av produktionen på grund av flytten till nya lokaler som då var planerad till januari 2024. Detta för att minska mängden samlingar i arkiv och därmed risker vid packning, flytt och iordningställande. Under hösten kom nya besked om tidpunkt för flytt och det var då för sent att återuppta den redan nedtrappade produktionen eftersom transporter, med omtanke om materialet, endast sker när utomhustemperaturen är gynnsam, det vill säga inom spannet 12–25 °C. Avdelningen har under våren varit bemannad av två papperskonservatorer och en avdelningschef. Under sommaren har en anställd blivit föräldraledig, varför bemanningen har bestått av endast en papperskonservator och en avdelningschef under resterande del av året. Avdelningens nedtrappade produktion har påverkat antalet prestationer negativt jämfört med tidigare år, se tabell 1 och 2.

I syfte att ringa in avdelningens roll i kulturarvets digitalisering har löpande omvärldsbevakning genomförts där särskilt papperskonservatorns roll i digitaliseringsprocesser har undersökts. Detta har genomförts, dels inom ramen för Nordiska konservatorsförbundet, dels i kontakt med beställare och andra konservatorer.

Dialog med ställföreträdande enhetschef för bevarande vid Kungliga biblioteket kring framtida samarbetet har pågått och pågår. Under 2023 har former för ytterligare samarbeten undersökts, bland annat genom ett projekt i Kungliga bibliotekets anläggning i Grängesberg, där avdelningschefen har deltagit. I projektet har avdelningschefen upprättat ett åtgärdsprogram, deltagit i det praktiska genomförandet i Grängesberg och skrivit en avslutande projektrapport. Under hösten inleddes också en dialog om avdelningschefens deltagande i ytterligare ett litet och väl avgränsat projekt som kan komma att utföras under våren 2024. Deltagandet i olika projekt har visat sig mycket lärorikt genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte med Kungliga bibliotekets personal, vilket också främjar samverkan mellan Kungliga bibliotekets enhet för bevarande och Föremålsvården.

På beställning av Riksarkivet har avdelningen under våren plangjort en mindre mängd kartor enligt en rutin som Riksarkivet fastställt och som har fungerat bra. Vid behov kan Riksarkivet komma att skicka fler kartor för samma behandling när Föremålsvården så småningom flyttat in i nya lokaler.

I maj månad deltog avdelningen, tillsammans med direktören, på ett möte på Silvermuseet i Arjeplog som anordnades av Nätverk för Samlingsförvaltning i Norr⁷. Nätverket drivs av en arrangörsgroup och Föremålsvården representeras i gruppen av avdelningschefen för konservering papper. Mötet på Silvermuseet lockade ett 30-tal besökare och hade temat Digitalisering, där även avdelningen digital

bild deltog genom en mycket uppskattad förinspelad föreläsning. På plats fanns även Riksantikvarieämbetet som presenterade en försmak av den nationella strategin för ett digitalt kulturarv som är under utarbetning. Tillsammans med ledningsgruppen deltog avdelningschefen även på Riksantikvarieämbetets strategidag i Luleå i oktober där den nationella strategin diskuterades.

Under hösten höll Nätverk för Samlingsförvaltning i Norr en digital träff på temat ”Samlingsförvaltningsplan”. Temat fastställdes mot bakgrund av slutsatser från 2022 års digitala träff på temat ”Konservatorsbehovet i norr” efter samråd med Riksantikvarieämbetet. Vid det digitala mötet framkom att även om konserveringbehovet i norra Sverige är stort så är marknaden ännu liten och behovet behöver konkretiseras. Efter tips från Riksantikvarieämbetet bjöds Linda Svensson från Vadsbo Museum i Mariestad in för att dela med sig av sina erfarenheter och policydokument. Träffen modererades av avdelningschefen på konservering papper, som också sammanfattade mötet i en skrift vilken delades med nätverket och Riksantikvarieämbetet. Slutsatsen från mötet var att det är viktigt att samlingsförvaltande institutioner har tydliga samlingsförvaltningsplaner som är formellt antagna och beslutade av museihuvudmännen.

Under året har avdelningschefen inom ramen för Nordiska konservatorsförbundets arbetsgrupp för transporter (Transportgruppen) deltagit i arbetet med att utarbeta förslag på olika nivåer för mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbara transporter av konst/kulturarv. I arbetsgruppen ingår även ställföreträdande enhetschef för bevarande vid Kungliga biblioteket och chefen för konstavdelningen vid den museala transportfirman MTAB. Nivåer har presenterats och ventilerats i en workshop på Riksantikvarieämbetets Samlingsforum i december. I ett nästa steg kommer nivåer att konkretiseras och presenteras vid Art in Transit⁸, som är en del av American Institute for Conservation's årliga konferens, i Salt Lake City i maj. Information om arbetsgruppen finns även publicerad på Konservatorsförbundets hemsida (<http://www.nkf-s.se/transporter.html>). Resultatet från Transportgruppens tågutredning har under året publicerats på svenska i NKf-S *Realia: tidskrift för konservering*⁹ och på engelska i International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works tidskrift *News in Conservation*. Utredningen fastslog i korthet att även om tågfrakt av kulturarv i teorin är möjlig är det idag inte lämpligt i praktiken med hänsyn till miljömässig hållbarhet. Orsaken är att det råder brist på kapacitet på järnvägsnätet och om kulturarv skulle fraktas med tåg, så skulle tunga industritransporter riskera trängas ut och tvingas till vägtransporter och därmed orsaka en större negativ

⁷ Nätverket initierades i samband med Riksantikvarieämbetets Samlingsforum 2021, för samverkan och kunskapsutbyte i en museal kontext i Norrbotten/norra Sverige. I nätverket ingår idag Silvermuseet, Norrbottens museum, Åtte Svenskt fäll- och samemuseum, Försvarmuseet Boden, Friluftsmuseet Hägnan och Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna.

miljöpåverkan. Vidare pekade utredningen på behovet av att upprätta tydliga kravspecifikationer vid beställning av transporter och ett behov av att transportbranschen kan erbjuda olika transportnivåer vid transport av kulturarv.

Under arbetet med transportnivåer framkom även att det finns problem med Kammarkollegiets kravspecifikation för transporter inom ramen för statlig utställningsgaranti. Detta gäller särskilt när samlingsförvaltande institutioner kopierar kravspecifikationen utanför sin kontext. I samtal med transportföretag och RISE, Research institutes of Sweden, framkommer att den nivå av mekaniskt skydd som Kammarkollegiet idag godkänner är lägre än den nivå som Kammarkollegiet uppger sig ställa som krav. En orsak kan, enligt RISE, vara att kraven som Kammarkollegiet ställer på transporter inte går att applicera på fordon. Dialog pågår därför med berörda aktörer för att främja arbetet med kravspecifikationer och transportnivåer så att de i framtiden förhoppningsvis ska fungera bättre.

När det gäller föremålshantering har avdelningschefen sedan 2022 deltagit i en arbetsgrupp som leds av Riksantikvarieämbetet, där också representanter från Nationalmuseum och Moderna Museet ingår. Utifrån möten har det utkristalliserats ett förslag till en fortbildningskurs på yrkeshögskolenivå som behandlar kunskap kring hantering av kulturföremål. Förslaget har under hösten ventilerats i ett möte med representanter från bland annat museisektorn och transportsektorn och arbetet kommer att fortsätta under 2024. Ambitionen med fortbildningskursen är att främja en gemensam nomenklatur och kunskapsbas vad gäller föremålshantering och därigenom uppnå mer ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling av föremål och samlingar.

Vidare har avdelningschefen deltagit i en arbetsgrupp i Nordiska konservatorsförbundets svenska sektion gällande nya medlemskrav och representerat den svenska sektionen i en nordisk arbetsgrupp för samsyn vad gäller medlemskrav.

Under året har avdelningen bistått med rådgivning till LKAB, Kin (Konstmuseet i Norr), Kiruna kommun, Sunderbyns folkhögskola, Jukkasjärvi hembygdsgård och Jukkasjärvi församling. Rådgivningen har bland annat omfattat okulär besiktning av en karta, förmedling av kontakter inför upphandling av konservatorstjänster, rådgivning och förmedling av litteratur inför inventering av historiska samlingar, samt föredrag om uppordning av en konstsamling.

Nordiska konservatorsförbundet Sverige höll sitt årsmöte i Kiruna i maj 2023. Avdelningschefen för konservering papper och Stiftelsens direktör deltog

och representerade Föremålsvården. I samband med årsmötet blev avdelningschefen invald som ordförande i förbundet. Programmet innehöll föredrag om samhällsomvandlingen och konserveringsarbeten på en klockstapel i Norrbotten. Bland studiebesök i det efterföljande programmet utmärktes besök i Kiruna kyrka, på Föremålsvården samt på Hjalmar Lundbohmsgården och slutligen också ett besök på Samegården.

I rollen som Nordiska konservatorsförbundet Sveriges ordförande har avdelningschefen deltagit i en internationell workshop för kvalitetssäkring av konservatorsarbeten på Svenska kyrkan i Stockholm. Representanter från Italien, Tyskland, Danmark, Storbritannien och Estland, samt Göteborgs universitet, Konservatorsförbundet, Riksantikvarieämbetet och Kyrkans fastighetssamverkan deltog. I rollen som ordförande har avdelningschefen även deltagit i Nordiska konservatorsförbundets förbunds- rådsmöte på Nasjonalmuseum i Oslo, samt ett visionsmöte för den svenska sektionens styrelse på Nordiska museet i Stockholm. Som ordförande bidrar avdelningschefen till att främja kunskapen kring samlingsförvaltande institutioners förutsättningar i norra Sveriges och har dessutom tillgång till ett brett kontaktnät för samverkan och omvärldsbevakning inom Föremålsvårdens verksamhetsområde.

Arbetet med planering inför flytt till nya lokaler utmärktes under året främst av lokalritningar, hyresavtal och ersättningsavtal, samt kartläggning av behov av nyinvesteringar. Avdelningschefen har vidare utarbetat en IPM-plan (samordnad skadedjurskontroll) för flytt av kulturhistoriska samlingar samt ett utkast till upphandlingsunderlag för lokalvård i nya lokaler.

Som en förberedelse inför flytt till nya lokaler har avdelningschefen tillsammans med direktören formulerat ett behov av ökad kunskap inom IPM. Lisa Nilsen Kulturvård AB tillfrågades och i november månad fick hela Föremålsvårdens personal en dagskurs i IPM. Kursen handlade om risker och förutom en föreläsning fick även personalen prova på att identifiera vanliga skadedjur och utifrån en planritning över de nya lokalerna även diskutera och identifiera risker i lokalerna. Kursen gavs som ett led i Föremålsvårdens arbete med att utarbeta nya rutiner för kvalitetssäkring och är också en början till arbetet med rutiner för kris och katastrofberedskap.

Avdelningschefen har under året deltagit i för avdelningen relevanta arrangemang och samråd. Däribland revidering av ICOMs etiska regler (digitalt), ICOM Sveriges årsmöte (digitalt), ICOM konferens om dekolonisering och museum (digitalt), Konferens om Gestaltande Livsmiljöer i snörika samhällen (Kiruna) och slutligen även Samlingsforum (fysiskt

⁸ <https://www.culturalheritage.org/events/annual-meeting/current-meeting>

⁹ http://www.nkf.se/uploads/5/1/7/3/51739425/realia_nr_2_2022_ea_ch_ls.pdf

¹⁰ *News in Conservation, Issue 96, June-July 2023* | 1 International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works ([iicn.org](http://www.iicn.org))

som presentatör). Avdelningens konservatorer deltog i Sveriges museers vårmöte (digitalt) och Samlingsforum (digitalt). Avdelningen gjorde även ett studiebesök på Jukkasjärvi hembygdsgård, tillsammans med föremålsantikvarier vid Norrbottens museum.

Avdelningschefen, tillsammans med konservator från Metallavdelningen samt avdelningschef på Digital bild, deltog också på en utbildningsmessa på Hjalmar Lundbohmsskolan i Kiruna, där Stiftelsens verksamhet presenterades. Slutligen deltog även avdelningschefen på Försvarshögskolans 5-dagars internatutbildning Utveckling av Grupp och Ledare (UGL) i Vingåker.

Under året har avdelningen bistått med rådgivning, bland annat okulär besiktning av en äldre karta.

Foto: Petra Sternlund

Tabell 1. Totalt antal prestationer

	2023	2022	2021
Konsivering inför digitisering (antal volymer)	0	15	199
Omläggning av antal bilder (Aftonbladets bildsamling och Fa-samlingen)	26 827	48 141	53 305
Katalogisering av antal poster i Libris (Fa-samlingen)	1 588	2 687	5 211
Plangöring av kartor	686	0	0

Tabell 2. Redovisning av uppdragsgivare, samling, bearbetning och prestation

Institution	Samling	Bearbetning	Prestation
Kungliga biblioteket	Aftonbladets bildsamling Fa-samlingen, fotografier	Omläggning av bilder	25 350
		Omläggning av bilder	1 477
		Katalogisering av fotografier, poster i Libris	1 588
Riksarkivet	Skogsbyråns skogskartor	Plangöring av kartor	686

Redovisning per avdelning

Foto: Sara Hardselius

Konservering metall/arkeologi

Bk6zA75j6-SJAzRm9s6

Avdelningens verksamhet utgörs av arkeologisk konservering med fokus på metall, främst arkeologiskt järn. Huvudbeställare är Statens historiska museer (SHM) och avdelningens fokus ligger på att bistå med bevarandeåtgärder i museets samlingsförvaltningsarbete.

Konserveringsprocessen består av flera delar såsom fotografering, röntgendokumentation, materialanalys, frampreparering, kloridextraktion och ytbehandling. Dessa områden diskuteras inom branschen och utvecklas kontinuerligt. Avdelningens personal följer utvecklingen genom löpande informationssökning och nätverkande. Sammantaget kan sägas att avdelningens bevarandearbete är i linje med rådande metoder och förhållningssätt inom branschen.

Personalen gjorde i maj en studieresa till Danmark. Besök hos statliga, regionala och kommunala konserveringsinstitutioner och museer i Vejle på Jylland, Odense och Köpenhamn var givande och gav möjligheter till både intryck och en värdefull dialog. Vid deltagande i kurser och konferenser ges möjlighet till kompetensutveckling. I november deltog personalen vid Riksantikvarieämbetets Samlingsforum, som hade angeläget fokus på hållbar samlingsförvaltning.

Utvecklingsarbetet med avdelningens kloridurlakning, för att extrahera skaliga salter från arkeologisk metall, fortsatte under året och bidrog till effektivisering och minskad resursförbrukning. Ökad användning av natriumhydroxidbad, som inte behöver bytas lika ofta som bad med upphettat avjoniserat vatten, minskar vattenförbrukningen vid kloridurlakning. Även energiförbrukningen minskar när avjoniseringsapparat och varmvattenberedare används mer sällan. Avdelningen lägger även tid på att underhålla en omfattande och åldrande maskinpark.

Kommande flytt till nya lokaler har inneburit ökat fokus på utvärdering samt planering för att byta ut delar av utrustningen och investera i nya mer effektiva maskiner.

För huvudbeställaren SHM konserverades 1 482 föremål under året, vilket är ungefär samma volym som föregående år. Under konserveringsprocessen tar personalen kvalitativa fotografier på föremålen som SHM sedan lägger in i sin föremålsdatabas som finns tillgänglig på myndighetens hemsida.

I kompetensutvecklingssyfte brukar också ett par mindre uppdrag med varierat, nyligen utgrävt, arkeologiskt material väljas ut. Bland annat mottog avdelningen i år intressant medeltidsmaterial från Gotland och forskningsprojektet Mästerby 1361.

Verksamhetens produktion är i nivå med tidigare års resultat och i linje med avdelningens begränsade personalstyrka.

Kloridurlakning pågår av tveeggt svärd i järn, daterat 800-1100, från Laberga, Vendel socken i Uppland. Foto: Sara Hardselius

Tabell 3. Totalt antal prestationer

	2023	2022	2021
Antal fyndnummer	716	698	565
Antal föremål, huvudsakligen järnföremål	1 545	1 479	949

Ett fyndnummer kan bestå av ett eller flera föremål. Ett föremål kan till exempel vara en liten spik där åtgärderna tar ca 3 - 5 minuter och ett annat föremål kan vara ett vikingasvärd där åtgärderna tar flera dagar.

*Tabell 4. Redovisning av uppdragsgivare och antal prestationer**

Institution	Antal fyndnummer	Antal föremål
Statens historiska museer		
Föremål från: Gotland, Gästrikland, Norrbotten, Närke, Södermanland, Uppland, Värmland, Västmanland, Öland, Östergötland	654	1 482
Extern institution		63
FärÖ konsult, Mästerby 1361	62	

**Påbörjat, ej avslutat material, ingår inte i uppgifterna.*

Foto: Carolina Gustafsson

Redovisning per avdelning

Digital bild

Bk6zA75j6-SJAzRm9s6

Avdelningen har under året färdigställt ett flertal projekt av olika storlek. Projektet med Reimers diabilidsamling från Sjöhistoriska museet är klart och samlingen är återsänd till museet. Totalt under 2022 och 2023 resulterade projektet i 5 031 bildfiler med tillhörande poster i samlingsdatabassystemet Primus. Även Stiftelsen Skansen använder sig av Primus, i vilken avdelningen under året avslutat ett diabilidsprojekt på 8 566 bilder som avdelningen erhöll under våren 2023. Dessa bildfiler kommer att finnas sökbara för att beskådas och ladda hem på Digitaltmuseum.se. I bägge projekten ingick också att packa om diabiliderna i mer lämpliga omslag och boxar.

Avdelningen har även slutfört arbetet med att berika metadata i en tidigare digitiserad samling, omfattande frimärken med tekniska motiv, för Tekniska museet. Arbetet, som omfattade sammanlagt 6 688 poster, har färdigställts i Primus och dessa finns nu att ta del av på Digitaltmuseum.se.

För Arkitektur- och designcentrum har avdelningen påbörjat ett digitiseringsprojekt med fotografier från Stockholmsutställningen år 1930 och parallellt fortgår digitiseringen av Sune Sundals samling för samma institution.

Digitiseringen av Kungliga bibliotekets Fa- samling har fortsatt, dock i något reducerad takt, eftersom denna del av samlingen i Libris är mer komplicerad att katalogisera och därför tar lite längre

tid. Vid senaste mötet med Kungliga biblioteket diskuterades möjligheten att utbilda ytterligare personal så att fler ska kunna arbeta med katalogiseringen i Libris.

Under året har avdelningen fått två nya beställare, Etnografiska museet samt Waldemarsudde, vars projekt kommer att starta under 2024.

Som en del i arbetet med att identifiera

avdelningens roll i den digitala omställningen i kulturarvssektorn har avdelningscheferna haft ett par möten med Riksantikvarieämbetet och deltog även i den strategidag som organiserades i Luleå av Riksantikvarieämbetet i oktober.

Avdelningen har under året investerat i ytterligare en kamera med stativ samt två mindre flatbäddsskannrar, att användas i digitiseringsarbetet. Vidare har även ett så kallat Universal Test Target (UTT) införskaffats i syfte att arbeta vidare med ISO-standarder vad gäller bildkvaliteten vid digitisering.

Avdelningscheferna har under året deltagit i, för avdelningen relevanta arrangemang, varav en del även digitalt. På konferensen Archiving 2023, som detta år var förlagd till Oslo, presenterade avdelningen även ett paper som handlade om det projekt som gjordes tillsammans med Nordiska museet under 2022. Under hösten utsågs även en av avdelningscheferna till program chair för Archiving 2024 som kommer att genomföras i Washington DC i april.

Tabell 5. Totalt antal prestationer

	2023	2022	2021
Digitisering fotografier, antal	69 584	71 485	75 602
Digitisering dokument, antal	21 080	2 204	1 464
Registrering poster, antal	31 659	24 074	22 457
Omläggning objekt, antal	5 324	49 240	18 373

Digitisering, att föra över analogt fotografiskt material till digital form, sker med skannrar och med kamera. Fotografier avser fotografiskt material som exempelvis negativ och positiv av glas eller plast samt påsiktsbilder. Dokument avser till exempel affischer, ritningar, registerkort.

Registrering består av att skapa metadata som importeras till poster vilka blir sökbara. Exempel på uppgifter är identifikationsnummer, tillkomstdatum, fotograf, ort, samling, motivämnesord med mera. Registreringen varierar i omfattning, från ett par till betydligt fler uppgifter.

Omläggning innebär att objekt avlägsnas från befintliga omslag, monteras lös från diaramar etc och läggs om i nya omslag (kuvert, påsar, arkivmappar, arkivboxar etc) anpassade för kommande, oftast, långtidsförvaring.

Tabell 6. Redovisning av uppdragsgivare, samling, bearbetning och prestation (antal)

Institution	Samling	Bearbetning	Prestation
Arbetsrörelsens Arkiv och Bibliotek	SEKO-magasinet samling, fotografier	Digitisering Registrering Omläggning	2 622 2 622 2 622
Arkitektur- och Designcentrum	Sune Sundahls samling, fotografier Stockholmsutställningen	Digitisering Digitisering	4 870 191
Dansmuseet	Blandad samling, fotografier	Digitisering	4 215
Kungliga biblioteket	Fa-samlingen, fotografier	Digitisering	5 390
Musikverket/Visarkivet	Ove Alström, blandad samling fotografier	Digitisering	1 746
Nationalmuseum	Svenska Porträttarkivet, dokument	Digitisering	21 080
Riksantikvarieämbetet	KBH samt TJ Arne, fotografier	Digitisering Registrering	10 547 10 547
Skansen	Skansen, fotografier	Digitisering Registrering	8 566 8 566
Spårvägmuseet	Sven Goliaths samling, fotografier	Digitisering	4 992
Statens försvarshistoriska museer: Armémuseum Flygvapenmuseum	Blandade samlingar, fotografier F 8-samling, fotografier	Digitisering Digitisering Retuscherings	16 261 1 146 432
Statens historiska museer: Historiska museet	T-samlingen, fotografier	Digitisering Omläggning	2 702 2 702
Statens maritima och transporthistoriska museer: Marinmuseum Sjöhistoriska museet	Blandad samling, fotografier Reimers samling, fotografier	Digitisering Registrering Digitisering Registrering	3 171 71 3 165 3 165
Tekniska museet	Gösta Bodmans frimärkssamling	Registrering	6 688

*Arvdelningschef vid Digital bild,
Carolina Gustafsson på konferensen
Archiving 2023 där hon presenterade
ett projekt som gjordes tillsammans
med Nordiska museet 2022.
Foto: Petra Sternlund*

*Nedan gruppbild av deltagarna vid
Archiving 2023 framför Edvard
Munchs monumenatalmålning Solen
i Oslo universitets aula.
Foto: Mogens Bech*

Kunskapsuppbyggnad och samverkan

Samverkan och kunskapsuppbyggnad sker på många olika sätt och på många olika nivåer, både nationellt och internationellt.

Inom Föremålsvårdens kompetensområden sker kunskapsuppbyggnad och samverkan som en del av den dagliga verksamheten genom det mångåriga nära samarbete som Stiftelsen har med huvuddelen av de centrala statliga kulturarvsinstitutionerna. Stiftelsen Föremålsvård bidrar med kunskap, råd och stöd till bland annat församlingar, kommuner och läns museer, men även till de statliga kulturarvsinstitutionerna. Ett årligt återkommande samarbete med Göteborgs universitet har varit att Stiftelsen Föremålsvård normalt sett erbjuder praktikplats och sommararbete för konservatorsstudenter. Tyvärr har just detta samarbete inte kunnat realiserats under några år på grund av både pandemin och planeringen inför flytt till nya lokaler.

Som tidigare noterats så är flytten tyvärr ytterligare försenad, men förhoppningen är att Föremålsvården åter ska kunna erbjuda praktikplats när verksamheten har etablerats i nya lokaler. Samarbetet med Göteborgs universitet är ett led i stiftelsens kompetensförsörjning. Kunskapsuppbyggnad och samverkan sker även med andra laboratorier och kollegor, där metoder och förhållningssätt diskuteras.

Nedan följer en kortfattad redovisning av aktiviteter och samverkan som Föremålsvården på olika sätt varit inblandad i under året. Som en del i arbetet med att identifiera Föremålsvårdens roll i den digitala omställningen har stiftelsen på olika sätt samverkat med Riksantikvarieämbetet och hela ledningsgruppen deltog i den strategidag som under hösten anordnades av Riksantikvarieämbetet i Luleå.

Vidare deltog avdelningscheferna på digital bild på konferensen Archiving 2023 i Oslo där också en artikel presenterades. Avdelningscheferna på samma avdelning gjorde även ett studiebesök på Kungliga biblioteket i Köpenhamn. Avdelningen metall/arkeologi genomförde studiebesök på konserveringsinstitutioner och museer i Vejle på Jylland, Odense och i Köpenhamn. På Riksantikvarieämbetets Samlingsforum i december deltog avdelningschefen för konservering papper som en av organisatörerna i en workshop som handlade om transportfrågor. Samma avdelnings-

chef har också deltagit i en arbetsgrupp, som under Riksantikvarieämbetets ledning, arbetar med att utveckla en yrkeshögskolekurs inom området föremålshantering.

Avdelningschefen för konservering papper och Föremålsvårdens direktör deltog vid Nordiska konservatorsförbundet Sveriges årsmöte som hölls i Kiruna i maj. Vid samma möte valdes också avdelningschefen in som ordförande i förbundet. I rollen som ordförande har avdelningschefen deltagit i en internationell workshop för kvalitetssäkring av konservatorsarbeten på Svenska kyrkan i Stockholm. Resultatet av den tågutredning som genomförts av Nordiska konservatorsförbundets arbetsgrupp för transporter har under året publicerats på svenska i NKF-S *Realia: tidskrift för konservering* och på engelska i International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works tidskrift *News in Conservation*.

Ytterligare exempel på kunskapsuppbyggnad och samverkan under året är deltagande, ibland fysiskt och ibland digitalt, på; ICOM Sveriges årsmöte, ICOM konferens om dekolonisering och museum, Konferens om Gestaltande Livsmiljöer i snörika samhällen, Digikult, Sveriges museers vårmöte, Samlingsforum samt Nätverk för Samlingsförvaltning i Norr.

Som ett led i kompetensutveckling av hela Föremålsvårdens personal har en endagskurs i IPM (samordnad skadedjurskontroll) genomförts med hjälp av Lisa Nilsen Kulturvård AB. Slutligen deltog Föremålsvårdens direktör på tre nätverksträffar med VD-nätverket Close och tre avdelningschefer deltog på ledarskapsutbildningar under året.

Övriga riktlinjer

Stiftelsen Föremålsvård ska redovisa antalet arbetsledare samt antalet anställda med lönebidrag inom ramen för Kulturarvs-IT.

Tabell 7. Antal arbetsledare och lönebidragsanställda

	2023	2022	2021
Arbetsledare	2	2	2
Lönebidragsanställda	16	16	16

Miljöredovisning

Av naturliga skäl har koldioxidutsläppen varit mycket låga under pandemiåren 2020 och 2021. Under 2022 och 2023 har resandet ökat igen efter pandemin, vilket också syns i redovisningen av koldioxidutsläpp i tabell 8.

Även om resandet till en del har ökat efter pandemin så är utsläppen betydligt mindre än före pandemin, vilket också ses i tabell 8 om man jämför utsläppen 2023 med utsläppen 2019 och 2018. Kunskapen om och acceptansen för det digitala mötet har medfört att flera resor har kunnat undvikas. Föremålsvårdens ambition är att genomföra så många möten som möjligt digitalt och i de fall det inte är lämpligt är ambitionen fortsatt att, så långt det är möjligt, välja tåg i stället för flyg. I tabell 8 redovisas även hur resta kilometer fördelar sig mellan olika reseslag. Där kan noteras att, trots de långa avstånden från och till Kiruna, så står tågresor för cirka en fjärdedel av antalet resta kilometer.

Tabell 8. Koldioxidutsläpp

Tjänsteresor	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Totalt utsläpp, kg CO ₂	5 670	7 622	1 372	3 870	14 271	12 725
Per anställd, kg CO ₂	202	246	40	114	432	386

Fördelning reseslag	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Flyg	90 %	97 %	89 %	96 %	99 %	95 %
Bil	10 %	3 %	11 %	4 %	1 %	5 %

Fördelning antal resta km	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Flyg	67 %	72 %				
Bil	7 %	3 %				
Tåg	26 %	25 %				

Beträffande energiförbrukningen går detta inte att redovisa då värme, vatten och el ingår i lokalhyran.

Styrelse och ledning

Ledningen vid Stiftelsen Föremålsvård består av direktören samt kamreren. Organisationen är enkel och tydlig. Rådgivande är ledningsgruppsmöten, där, förutom direktören och kamreren, avdelningscheferna vid avdelningarna papperskonservering, metall/arkeologi samt digital bild deltar. Ledningsgruppen sammanträder normalt en gång i månaden.

Under året har Johan Antti avgått som stiftelsens ordförande efter att ha innehaft uppdraget sedan 2011. Som ny ordförande har regeringen utsett Katarina Ljunggren, Länsråd i Norrbotten, från och med 12 oktober. Till vice ordförande har styrelsen under året utsett Karin Åström Iko, Riksarkivarie. Styrelsen för Stiftelsen Föremålsvård bestod vid utgången av 2023 av ledamöter och ersättare enligt nedan. Styrelsen har under året sammanträtt vid tre tillfällen.

Ledamöter

Katarina Ljunggren, ordförande
Karin Åström Iko, Vice ordförande
Joakim Malmström
Karin Grönvall
Magnus Hagberg
Anneli Palmsköld
Curt Persson
Mats Taaveniku

Personlig ersättare

Eva-Marie Sahlin
Inger Mattsson
Christer Karlsson
Elisabet Regner
Johanna Nilsson
Dag Avango
Emilia Töyrä

Personal, hälsa och arbetsmiljö

Antalet anställda den 31 december 2023 var 28 personer med en medelålder på 51 år. Andelen kvinnor var 75 % och män 25 %. Den totala sjukfrånvaron var 10,4 % i förhållande till tillgänglig arbetstid, vilket är i paritet med åren 2022 och 2021. Den totala sjukfrånvaron är fortsatt hög och anledningen är Föremålsvårdens arbetsmarknadspolitiska uppdrag, Kulturarvs-IT, som avser sysselsättning till personer som har svårt att komma in på den reguljära arbetsmarknaden, vilket över tid påverkat sjuktalen negativt.

Arbetsgivaren har ansvar för att skapa en god arbetsmiljö som ska ge medarbetarna en möjlighet att kombinera arbete och privatliv, vilket skapar förutsättningar för ett bra arbetsresultat och ett större välmående. Stiftelsen Föremålsvård har väl inarbetade rutiner för att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete i syfte att minska och förebygga ohälsa på arbetsplatsen, inklusive ett friskvårdsprogram som syftar till att få friskare och mer motiverade medarbetare. Föremålsvården genomför regelbundna skyddsronder och brandskyddskontroller samt en årlig medarbetarenkät i syfte att kartlägga och följa upp medarbetarnas syn på arbetsmiljön. Utöver detta har Föremålsvården under ett par års tid, tillsammans med personalen, genomfört ett värdegrundsarbete som under hösten 2023 resulterat i fem värdeord med spelregler och förhållningssätt som ska implementeras i samband med flytten till nya lokaler. Målet är att utifrån den framtagna värdegrunden utforma arbetsrutiner som överensstämmer med institutionernas krav och önskemål vad gäller till exempel säkerhets- och skadedjursfrågor.

Tabell 9.

Antal anställda fördelat per verksamhetsområde

Avdelning	2023	2022	2021
Kansli	2	2	2
Metallkonservering	5	5	7
Papperskonservering	3	6	7
Digital bild	18	18	18
Totalt	28	31	34

Tabell 10.

Sjukfrånvaro: Procentuell sjukfrånvaro av tillgänglig arbetstid

Nyckeltal	2023	2022	2021
Total sjukfrånvaro	10,4	9,8	10,5
Kvinnors sjukfrånvaro	10,1	10	12
Mäns sjukfrånvaro	----	----	----
Åldersgrupp upp till 29 år	----	----	----
Åldersgrupp 30 – 49 år	----	8,1	6,0
Åldersgrupp 50 år o. äldre	10,6	11,4	15,6
Sammanhängande sjukperiod längre än 60 dagar	25,6	18,4	22,6

För grupper med för få eller inga anställda redovisas inga siffror.

Foto: Sofie Norman

Foto: Marielle Björnfot

I april fick Föremålsvårdens personal njuta av Kirunafjällen under en friluftsdag i Abisko med linbanetur upp på fjället Nuolja. Foto: Sofie Norman

Arsredovisning

Förvaltningsberättelse

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna

Den 26 juni 1986 dagtecknad urkund beslutade staten, genom regeringen, att bilda en stiftelse med namnet Föremålsvård i Kiruna med ändamål att bedriva vård och konservering av museiföremål, böcker och arkivalier. Samtidigt som staten beslutade om att bilda Stiftelsen Föremålsvård fastställde regeringen stadgar för Stiftelsen Föremålsvård att gälla från och med den 1 juli 1986. Verksamheten inleddes 1987.

I budgetpropositionen för 1999 beslutade regeringen att tilldela Stiftelsen Föremålsvård det digitala uppdraget Kulturarvs-IT, för vilket stiftelsen får ett årligt anslag av staten via Kulturdepartementet. Styrelsens åtta ledamöter förordnas av regeringen. Regeringen utser ordföranden samt på förslag sju ledamöter från vardera Riksantikvarieämbetet, Statens historiska museer, Riksarkivet, Kungliga biblioteket, Göteborgs universitet, Luleå tekniska universitet och Kiruna kommun. Samtliga ledamöter utses för högst tre år i taget. Efter förslag från styrelsen förordnas direktören av regeringen.

Stiftelsen Föremålsvårds uppdrag och ändamål

Stiftelsen Föremålsvård får årligen sitt uppdrag i riktlinjer från Kulturdepartementet. Målet för Stiftelsen Föremålsvård är att medverka i bevarandet och tillgängliggörandet av vårt kulturarv. Specifika mål för Stiftelsen Föremålsvård är att; effektivisera och utveckla arbetet med vård och konservering av föremål, samt vård och digitisering av bilder och dokument. Med sitt uppdrag att vårda och digitisera de centrala statliga kulturarvsinstitutionernas samlingar säkerställs ändamålet för Stiftelsen Föremålsvård.

Finansiella förutsättningar

Stiftelsen Föremålsvård finansieras dels av staten genom anslag från Kulturdepartementet, dels av bidrag från Arbetsförmedlingen.

Verksamheten under 2023

I tabell 11 redovisas antalet vårdade, konserverade och digitaliserade dokument, böcker, föremål och fotografier.

Tabell 11. Produktion 2023

Avdelning	Antal	Bearbetat
Konservering papper		
Omläggning	26 827	bilder
Katalogisering	1 588	poster
Plangöring av Kartor	686	kartor
Konservering metall/arkeologi		
Konservering	716	fyndnummer
	1 545	föremål
Digital bild		
Digitisering	69 584	fotografier
	21 080	dokument
Registrering	31 659	poster
Omläggning	5 324	fotografier

Styrelsearbete och ekonomiskt resultat

Styrelsen har sammanträtt vid tre tillfällen under året. Rörelseresultatet för 2023 redovisar ett överskott med 4 095 942 kr.

Framtida utveckling

Sedan 2022 har Riksantikvarieämbetet arbetat med att ta fram en nationell strategi för digitalt kulturarv och under hösten 2023 deltog Föremålsvårdens ledningsgrupp på en strategidag i Luleå där strategin diskuterades. Det är tydligt att digitaliseringen inom kulturarvsområdet är och kommer att vara en mycket viktig fråga under lång tid framöver. Med tanke på den ackumulerade erfarenhet och kompetens som finns på Föremålsvården är det Stiftelsens vilja och ambition att vara en del av planeringen av den framtida digitaliseringen, men också i själva genomförandet.

En ytterligare fråga som röner allt större intresse är kulturarvets behov av beredskapsåtgärder. En stärkt beredskapsplanering för kulturarvet är en av Riksantikvarieämbetets prioriteringar och MSB lyfter behovet av samordning och gemensam metodutveckling mellan aktörer inom kulturarvssektorn. Kulturarv finns numera också med på MSB:s lista över viktiga samhällsfunktioner som anses nödvändiga för samhället både vid kris och krig. Som en konsekvens kommer det att bli viktigt att utveckla Stiftelsens kompetens inom området för att även framledes kunna vara en trovärdig och pålitlig samarbetspartner inom kulturarvsområdet.

En annan viktig del i Stiftelsens framtida möjligheter handlar om flytten till nya lokaler, som kommer att ge ännu bättre förutsättningar att tillgodose institutionernas behov och bedriva en fortsatt effektiv verksamhet.

Flerårsöversikt

	2023	2022	2021	2020
Bidrag	22 738 312	22 772 111	19 105 276	19 179 168
Nettoomsättning	12 900	123 925	130 149	140 499
Årets resultat	4 095 942	3 788 499	65 381	956 941
Soliditet (%)	92,0 %	90,1 %	88,4 %	88,7 %

Förändring av eget kapital

	Balanserade vinstmedel	Årets resultat
Belopp vid årets ingång	9 306 861	3 788 499
Disposition föregående års resultat	3 788 499	-3 788 499
Årets resultat		4 095 942
Belopp vid årets utgång	13 095 360	4 095 942

Beträffande stiftelsens redovisade resultat och ställning hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning.

Resultaträkning

	Not	2023-01-01 – 2023-12-31	2022-01-01 – 2022-12-31
<i>Stiftelsens intäkter</i>			
Bidrag	1	22 738 312	22 772 111
Nettoomsättning		12 900	123 925
Summa stiftelsens intäkter		22 751 212	22 896 036
<i>Stiftelsen kostnader</i>			
Övriga externa kostnader		-3 461 953	-3 478 938
Personalkostnader	2	-15 219 724	-15 704 009
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-365 388	-381 584
Summa stiftelsens kostnader		-19 047 065	-19 564 531
Rörelseresultat		3 704 147	3 331 505
<i>Finansiella poster</i>			
Resultat från övriga finansiella anläggningstillgångar	3	139 999	437 254
Övriga räntetäkter och liknande resultatposter		251 769	19 740
Summa finansiella poster		391 795	456 994
Årets resultat		4 095 942	3 788 499

Balansräkning

	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Maskiner och inventarier	4	451 349	792 558
		451 349	792 558
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	5, 6	5 835 085	5 767 837
		5 835 085	5 767 837
Summa anläggningstillgångar		6 286 434	6 560 395
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		0	0
Övriga fordringar		313 916	45 206
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		422 922	405 160
		736 838	450 366
<i>Kassa och bank</i>		11 653 548	7 526 404
Summa omsättningstillgångar		12 390 386	7 976 770
SUMMA TILLGÅNGAR		18 676 820	14 537 165

Balansräkning

	Not	2023-12-31	2022-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets början		13 095 359	9 306 861
Årets resultat		4 095 943	3 788 498
Summa eget kapital		17 191 302	13 095 359
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		148 344	140 509
Skatteskulder		290 532	215 815
Övriga skulder		229 339	206 999
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		817 303	878 483
Summa kortfristiga skulder		1 485 518	1 441 806
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		18 676 820	14 537 165

Tilläggsupplysningar

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2016:10 Årsredovisning i mindre företag.

Avskrivningar

Tillämpade avskrivningstider:

Maskiner och inventarier 3-5 år

Nyckeltalsdefinitioner

Bidrag:

Rörelsens huvudintäkter

Nettoomsättning:

Utförda arbeten

Årets resultat:

Resultat efter intäkter och kostnader

Soliditet (%):

Eget kapital i procent av balansomslutning

Noter

Not 1 Bidrag

	2023	2022
Erhållna statliga anslag	19 025 000	19 025 000
Erhållna lönebidrag	3 430 130	3 407 149
Erhållna övriga bidrag	283 182	339 962
	22 738 312	22 772 111

Not 2 Anställda

	2023	2022
Medeltalet anställda	28	31

Not 3 Resultat från övriga finansiella anläggningstillgångar

	2023	2022
Resultat vid avyttringar	139 999	437 254
Årets nedskrivningar	0	0
Återföring av nedskrivningar	0	0
	139 999	437 254

Not 4 Maskiner och inventarier

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	6 627 417	6 479 054
Årets anskaffningar	24 179	192 539
Försäljningar/utrangeringar	-450 500	-44 176
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	6 201 096	6 627 417
Ingående avskrivningar	-5 834 859	-5 497 451
Försäljningar/utrangeringar	450 500	44 176
Årets avskrivningar	-365 388	-381 584
Utgående ackumulerade avskrivningar	-5 749 747	-5 834 859
Utgående redovisat värde	451 349	792 558

Not 5 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	5 767 837	5 401 433
Årets anskaffningar	2 146 123	3 380 911
Försäljningar/utrangeringar	-2 078 875	-3 014 507
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	5 835 085	5 767 837
Årets nedskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade upp-/nedskrivningar	0	0
Utgående redovisat värde	5 835 085	5 767 837

Not 6 Aktier och andelar

	Bokförda värde	Marknadsvärde
Noterade aktier och andelar	5 835 085	6 445 958

Underskrifter årsredovisning 2023

Styrelsen för Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna har den 14 februari 2024 beslutat att fastställa årsredovisningen för budgetåret 2023. Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och Stiftelsen Föremålsvårds ekonomiska ställning.

Den dag som framgår av min elektroniska underskrift.

Katarina Ljunggren
Ordförande

Karin Åström Iko
Vice ordförande

Joakim Malmström
Ledamot

Karin Grönvall
Ledamot

Magnus Hagberg
Ledamot

Anneli Palmsköld
Ledamot

Curt Persson
Ledamot

Mats Taaveniku
Ledamot

Lars Bäckström
Direktör

Revisionsberättelsen har lämnats den dag som framgår av min elektroniska underskrift.

Anders Hellqvist
Verksamhetsrevisor

Claus Thingvall
Auktoriserad revisor

Document history

COMPLETED BY ALL:

16.02.2024 08:06

SENT BY OWNER:

Lars Bäckström • 14.02.2024 13:12

DOCUMENT ID:

SJAzRm9s6

ENVELOPE ID:

Bk6zA75j6-SJAzRm9s6

DOCUMENT NAME:

Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2023.pdf
30 pages

Activity log

RECIPIENT	ACTION*	TIMESTAMP (CET)	METHOD	DETAILS
LARS BÄCKSTRÖM lars.backstrom@sfmv.se	Signed Authenticated	14.02.2024 13:33 14.02.2024 13:31	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1962/05/02) IP: 212.85.73.198
CURT PERSSON curt.persson@ltu.se	Signed Authenticated	14.02.2024 13:33 14.02.2024 13:31	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1959/10/02) IP: 89.233.238.250
Anders Hellqvist anders.hellqvist@se.ey.com	Signed Authenticated	14.02.2024 13:56 14.02.2024 13:39	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1956/04/22) IP: 213.115.65.129
Elin Karin Margareta Grönvall karin.gronvall@kb.se	Signed Authenticated	14.02.2024 13:57 14.02.2024 13:56	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1966/08/22) IP: 193.10.249.131
MAGNUS HAGBERG magnus.hagberg@shm.se	Signed Authenticated	14.02.2024 14:25 14.02.2024 14:24	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1970/04/29) IP: 130.242.9.3
CLAUS THINGVALL claus.thingvall@advisenorth.se	Signed Authenticated	14.02.2024 15:10 14.02.2024 15:09	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1969/04/13) IP: 81.237.108.250
Anneli Johansson Palmsköld anneli.palmskold@conservation.gu.se	Signed Authenticated	14.02.2024 15:16 14.02.2024 15:15	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1962/09/21) IP: 78.78.196.240
KATARINA LJUNGGREN katarina.ljunggren@lansstyrelsen.se	Signed Authenticated	14.02.2024 16:20 14.02.2024 16:19	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1965/12/24) IP: 192.165.21.4
JOAKIM MALMSTRÖM joakim.malmstrom@raa.se	Signed Authenticated	14.02.2024 19:17 14.02.2024 19:16	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1978/04/18) IP: 94.234.99.11

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

To review the signature validity, please open this PDF using Adobe Reader.

GDPR
compliant

eIDAS
standard

PAdES
sealed

RECIPIENT	ACTION*	TIMESTAMP (CET)	METHOD	DETAILS
KARIN ÅSTRÖM IKO karin.astrom.iko@riksarkivet.se	 Signed Authenticated	14.02.2024 19:19 14.02.2024 19:18	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1967/07/17) IP: 217.213.104.25
MATS TAAVENIKU mats.taaveniku@kiruna.se	 Signed Authenticated	16.02.2024 08:06 16.02.2024 08:03	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1959/05/01) IP: 37.123.181.212

* Action describes both the signing and authentication performed by each recipient. Authentication refers to the ID method used to access the document.

 Custom events

No custom events related to this document

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above.
Copies of signed documents are securely stored by Verified.

To review the signature validity, please open this PDF using Adobe Reader.

GDPR
compliant

eIDAS
standard

PAdES
sealed